

Dordtse Huizen

In Bouwhistorisch Perspectief

De huizen aan de Mattensteiger

Op de Wijnstraet tot Dordrecht

Ons Hollands eerste Stadt pronckt met een lange straet
Die rijck en heerlijk is, maer slingert in veel bochten
Naer d'oude dolinghen in't bouwen mede brochten
Soo dat m'altoos te Dordt niet heel recht uyt en gaet

Soo ging het, lang geleden
Soo gisteren, soo heden
En 't is niet sonder reden
In wel bewijnde steden

Gelijk de Wijnstraet swiert
Soo swieren al de leden
Van die haer wijngigh
En niet weinigh en betreden.

Novus Dichus

In zijn dichtregels suggereert Constantijn Huygens (1596 - 1687) dat bouwvakkers en stratenmakers met weinig vaste hand verantwoordelijk zouden zijn voor de 'zwierende' Wijnstraat.

De werkelijke reden is echter dat de Wijnstraat is aangelegd als dijk, rond 1200 novus dichus (nieuwe dijk) genaamd, gelegen langs het meanderende water van de Thuredriht. Dit is de veenkreek waaraan Dordrecht is ontstaan.

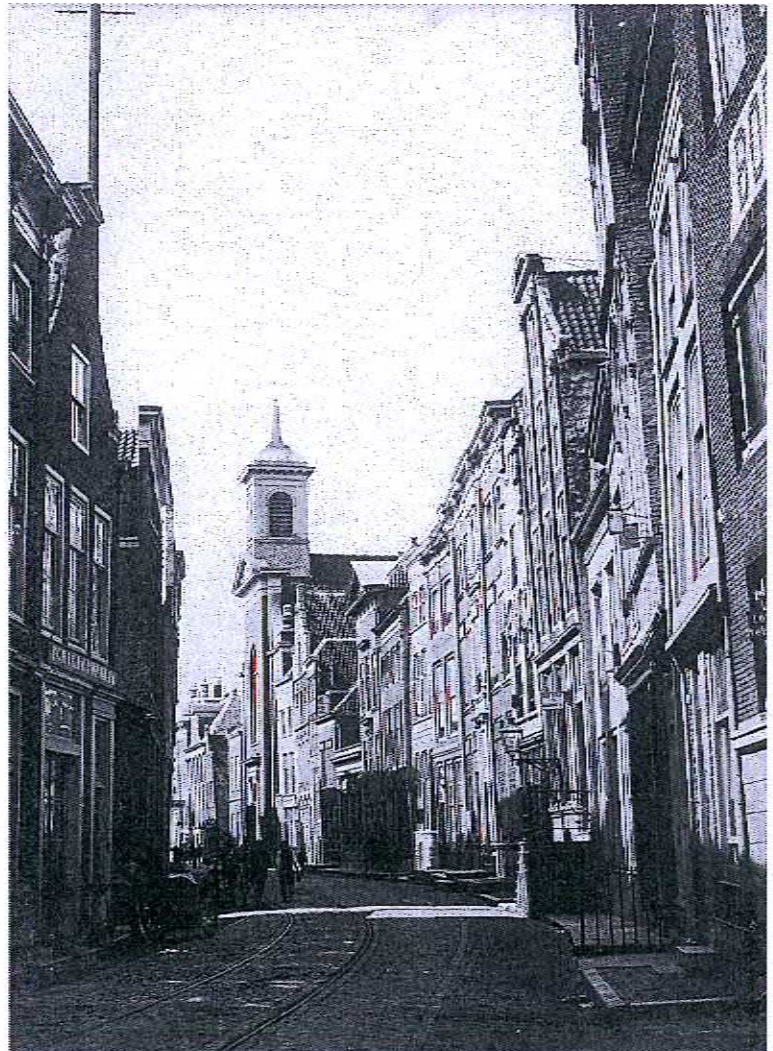
In wezen is de dijk een doorgaand lint van opgeworpen huisterpen langs het water. Oorspronkelijk blijft de bebouwing aan de 'Nieuwendijk' beperkt tot de noord-westzijde. Doch met het toenemen der welvaart, neemt het inwonertal van Dordrecht snel toe.

In de loop van de 14de eeuw zijn er aan de noordzijde van de dijk geen erven voor huizenbouw meer beschikbaar en wordt de zuid-oostzijde -de oeverzijde- eveneens bebouwd.⁴

AFLEVERING 02
Juni 1998

- De huizen aan de Mattensteiger, blz. 1.
- Mattensteiger 1-4, blz. 2
- Wijnstraat 58/60, blz. 4
- Wijnstraat 62-66 (Mattensteiger 5), blz. 8

De Wijnstraat gezien richting Bonifatiuskerk. Uiterst links met klok- of halsgevel; Wijnstraat 58/60 en met lijstgevel het dubbele huis Wijnstraat 62-66. Hier tussenin De Mattensteiger. De foto van rond 1900 verschilt nauwelijks van de huidige toestand. Foto: coll. Monumentenzorg.

Afbeelding rechts: Plattegrond van Dordrecht volgens de kadastrale minuut van 1832 (noord is boven). In de omkadering de huizen aan de mattensteiger. Tekening: Stadsarchief.

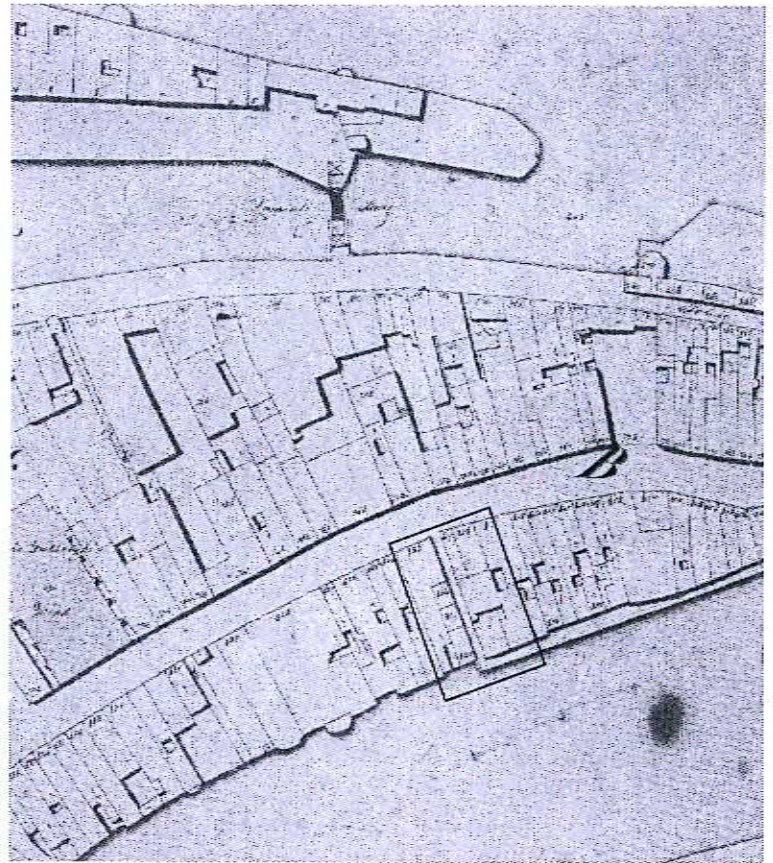
Om vanaf de straat het water, welke als haven functioneert, bereikbaar te houden, zijn tussen de nieuwe erven openingen gespaard. Deze zogenaamde 'stegherts' (steigers) zijn er nog steeds.

Mattensteiger

Eén van de vele steigers is de Mattensteiger. Lange tijd liep deze steiger dood op het water van de haven, hier de Wijnhaven geheten. Later is de mattensteiger middels een houten plankier langs het water verbonden met de kade naast het Gat van de Marktschuit. Midden vorige eeuw wordt dit een stenen kade met de naam Mattenkade.²

Tekening onder: De Mattensteiger rond 1985. Van links naar rechts: Mattensteiger 1/2, 3, 4 en 5. Foto: coll. monumentenzorg.

Ondanks de betrekkelijk geringe ruimte in de diepte, presteert de schepen (wethouder) Borchgaert of Burchgaert het rond 1410 om op het achtererf aan de westelijke zijde van de steiger drie huizen te bouwen, bedoeld voor de verhuur.³

Het betreft zeer kleine huisjes welke, met de haven om de hoek, hoofdzakelijk worden bewoond door scheepvaarders. Mogelijk dat aan de oostzijde van de steiger eveneens huisjes zijn gebouwd, zichtbare sporen hiervan ontbreken echter.

De oudste huizen; 'kameren'

Van de huizen aan de Mattensteiger blijven de zichtbare bouwsporen uit deze eerste bouwphase beperkt tot de achtergevel. In wezen zijn de achtergevels van deze huisjes de zijgevel van het huis Wijnstraat 64/66, die verderop wordt beschreven.

De zijgevel is opgebouwd met groot formaat bakstenen, z.g. reuzen- of kloostermoppen. En dateert uit de late 14de eeuw. Hieruit blijkt dat de huizen Mattensteiger 1/2, 3 en 4 rond 1410 zijn aangebouwd tegen de reeds aanwezige oudere zijgevel van Wijnstraat 64/66.

Naar de verschijningsvorm van deze oudste huisjes kan overigens slechts worden gegist want er resteert helemaal niets meer

van. Waarschijnlijk gaat het om zogenaamde 'kameren', huisjes met hoofdzakelijk slechts één kamer.

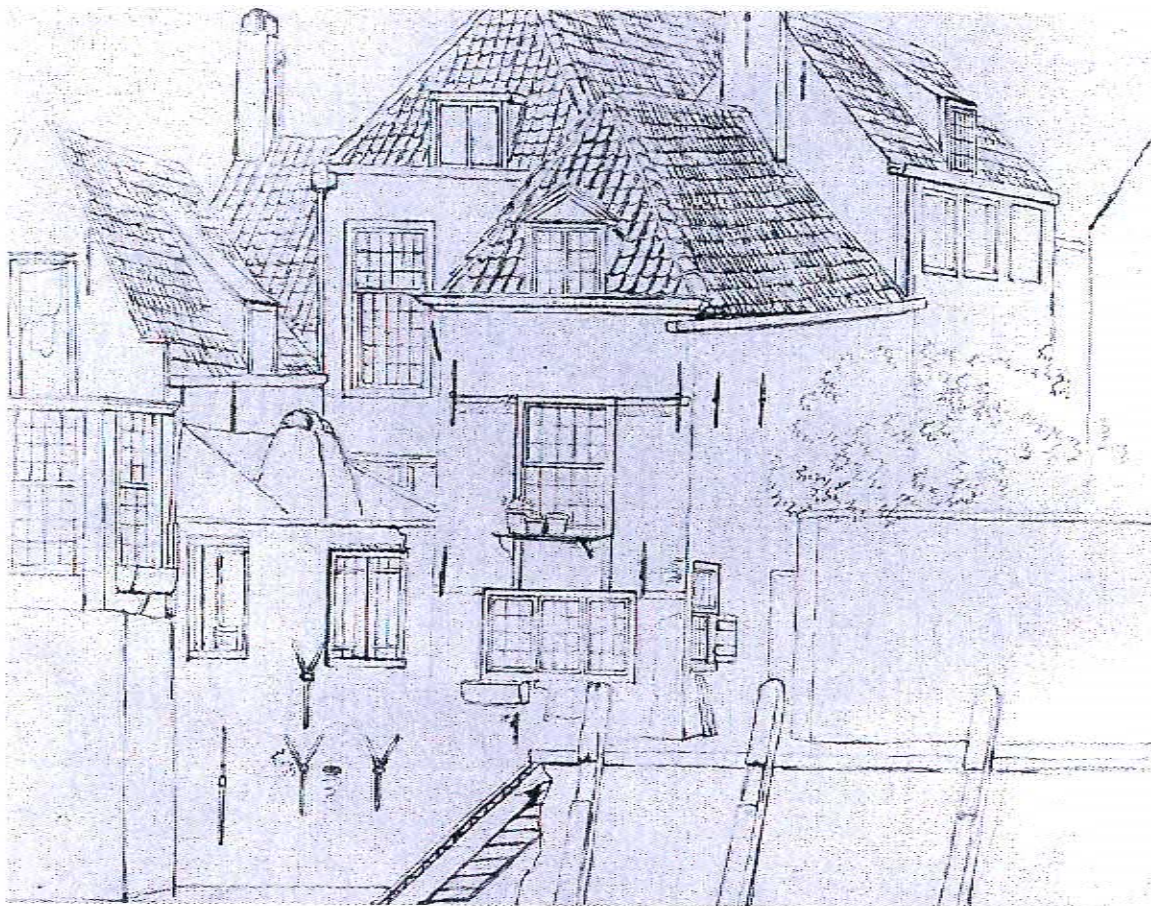
Aanwezige geschiedenis van Mattensteiger 1/2, 3 en 4.

Het huisje Mattensteiger 1/2 is in het begin van de 20ste eeuw volledig vernieuwd. Van dit huis zijn verder geen bouwkundige gegevens beschikbaar.

Mattensteiger 3 dateert van een volledige vernieuwing uit de 18de eeuw. Het is min of meer rechthoekig van oppervlakte en twee verdiepingen met kap hoog.

Van de oorspronkelijke indeling als woonhuis resteert niets meer. Nadat de toestand van het pand in deze eeuw meer en meer verslechterde is het als opslagruimte in gebruik genomen en alles tussen de buitenmuren verwijderd. De 18de eeuwse vloerbalen en de kapconstructies zijn hierbij gespaard.

Alleen de voorgevel boodt de mogelijkheid om vensters te plaatsen, deze zijn hier in ruime mate aanwezig.

Gezicht op de Mattenkade en Mattensteiger vanuit de haven. tekening door J. Rutten ca. 1840. Midden op de afbeelding Mattensteiger 1/2. Rechts hiervan nr. 3 en de achtergevel van Wijnstraat 58/60. Rechts hiervan de achterbebouwing van Wijnstraat 64/66. Tekening Stadsarchief coll. DI nr. 531.

Mattensteiger 4 is kort na het midden van de 19de eeuw totaal vernieuwd. Het is ongeveer even groot en even hoog als nr. 3 maar heeft slechts één verdieping. Evenals bij nr. 3 ligt het zadeldak evenwijdig aan de voorgevel.

In 1947 is de achtergevel ter hoogte van de begane grond weggebroken ten behoeve van

een verbinding met de bedrijfsruimte in Wijnstraat 64. Wat restte in Mattensteiger 4 was een bovenwoning. Deze behield een indeling met een kleine woonkamer annex keuken op de eerste verdieping en een zolder.

De huisjes zijn eeuwenlang zeer intensief bewoond, met name door arbeiders, en dan voorna-

melijk zij die werkzaam waren in de scheepvaart.

De 19de eeuwse archieven geven als beroepen van de bewoners ondermeer aan; molenaarsknecht, rijtuigschilder, varensgezelschap, machinist, schipper, dek-knecht e.d. ⁴

Door gebrek aan voldoende onderhoud raken de panden in deze eeuw in verval toestand.

De westelijke gevelwand van de Mattensteiger. Van links naar rechts; nr. 1/2, dit huis dateert van een vernieuwing begin deze eeuw. Nr. 3 komt ook voor op de tekening van Rutten uit ca. 1840. het huis is in de 18de eeuw vernieuwd. De vele vensters hebben 19de eeuwse ramen. Nr. 4 is in de vorige eeuw vernieuwd. Nr. 5 is in wezen de zijgevel van Wijnstraat 62. De gevels van dit huis zijn rond 1875 vernieuwd, hierbij zijn twee vroeg 18de eeuwse vensters herplaatst. Tekening:Architectenburo Piet Onderwater, 1993/97.

Afbeelding rechts: Wijnstraat 58/60. In dit huis zijn vele bouwperiodes herkenbaar. Zijgevels, deels, ca. 1400. Kapconstructie, ca. 1500. Voorgevel, ca. 1700. Voorgevel hoekpand (v.m. tuinmuur) ca. 1800.

Huizen aan de Wijnstraat

Zo klein en eenvoudig als de huizen aan de Mattensteiger zijn, zo groot en betrekkelijk rijk zijn de huizen met de voorgevel aan de Wijnstraat. Al in de middeleeuwen is de Wijnstraat een belangrijke straat waar zich naast vele handelaren (wijnhandel) ook patriciërs en regenten vestigden. Vanaf het midden van de 14de eeuw ontstaat, zoals eerder aangegeven, de eerste bebouwing aan de oeverzijde van de Wijnstraat. Van deze oudste huizen zijn nog duidelijke bouwsporen aanwezig.

Wijnstraat 58/60

Het huis links van de Mattensteiger heeft een voorgevel uitgevoerd als zogenaamde klok- of halsgevel van rond 1700. Bouwhistorisch onderzoek heeft echter uitgewezen dat het huis in eerste instantie is gebouwd rond 1400. Vervolgens is in stappen van telkens ca. 100 jaar verbouwd en vernieuwd. Aan de hand van de aanwezige bouwsporen is dit proces sprongsgewijs van eeuw tot eeuw te volgen.

Afbeelding linksonder: lamp- of kaarsnissens van ca. 1400. De bovenzijde is als z.g. keperboog afgesloten. Hierin is een typisch gotisch motief; de driepas gehakt. In de linkermuur van Wijnstraat 58/60 zijn nog 3 kaarsnissen aanwezig. Tekening: auteur - 1996.

ca. 1400 -Eerste bouwfase-

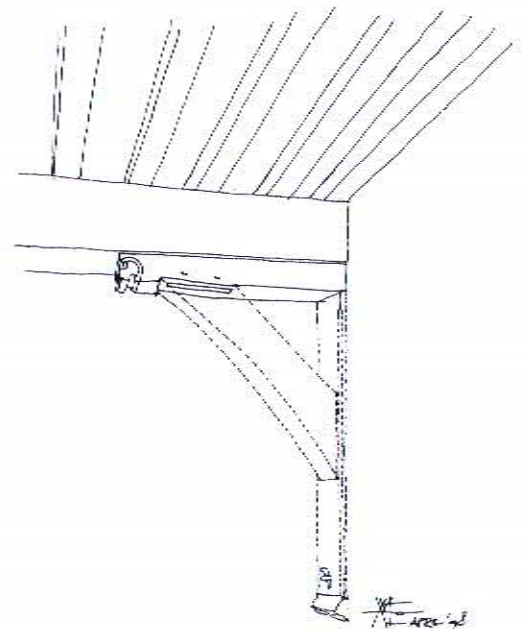
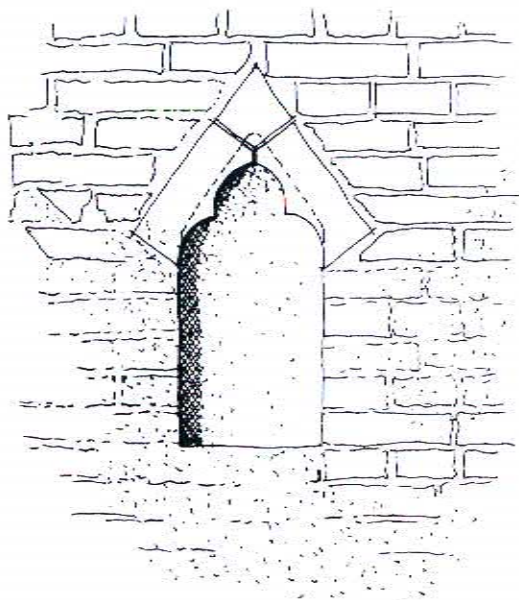
De zijgevels van dit huis -de bouwmuur- zijn deels nog opgemetseld met rode bakstenen van een betrekkelijk groot formaat. Deze kloostermoppen dateren laat 14de-vroeg 15de eeuws.⁵

In de linkermuur bevinden zich lamp- of kaarsnissen welke opvallend hoog zijn geplaatst. Ervan uitgaande dat de Wijnstraat -als dijk- in de loop van de eeuwen, vanwege wateroverlast, vele malen is opgehoogd, zal de begane grondvloer in de 15de eeuw veel lager hebben gelegen

dan in huidige toestand. Zodat de kaarsnissen indertijd ter hoogte van de eerste verdieping zaten. Door gebrek aan voldoende bouwsporen is over de verschijningsvorm van het huis in deze fase overigens niets te zeggen.

Afbeelding rechtsonder: Korbeelstel onder de moerbalk van de eerste verdiepingvloer. Van de korbeelstellen uit ca. 1500 zijn de muurstijlen en de korbelen (gestippeld) later verwijderd. De sleutelstukken, met gotische peerkraalbeeindiging, zijn gehandhaafd. Tekening: auteur - 1998.

ca. 1500 -tweede bouwfase-

Nadat de begane grondvloer van het huis diverse keren was opgehoogd, besluit men rond 1500 tot een rigoreuze aanpak. Binnen de bestaande bouwmuren wordt het huis zo'n 2 meter opgekrikt. Tevens wordt het huis naar achteren toe fors uitgebreid.

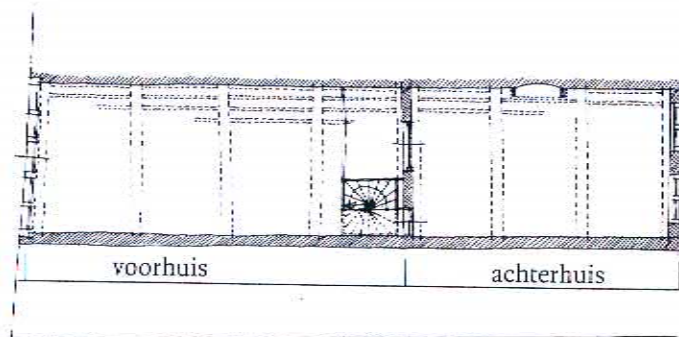
Ruimtelijk ontstaat er aldus een voorhuis van vier balkvakken en een achterhuis van drie balkvakken diep. Het huis is dan ca. 5 x 22 meter groot.⁶

Het huis is in houtskelet opgebouwd. De vloeren bestaan uit samengestelde balklagen van moer en kinderbinten met korbelsstellen onder de moerbalken. De kap is uitgevoerd als traditionele oud-Hollandse sporenkap. De sporen rusten op schaargebinten met kromstijlen. Over de indeling van het huis is weinig bekend. De spiltrap was geplaatst tegen de brandmuur. Mogelijk lagen achter de trap enige bedsteden.

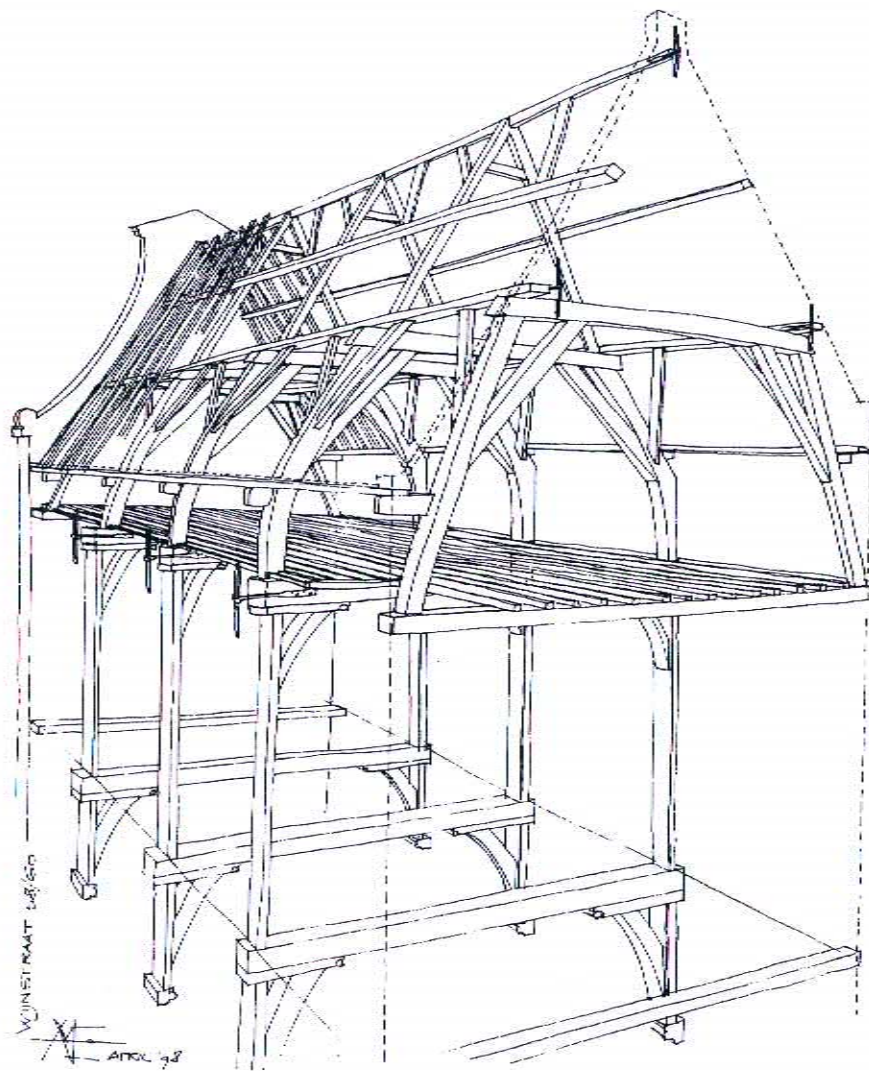
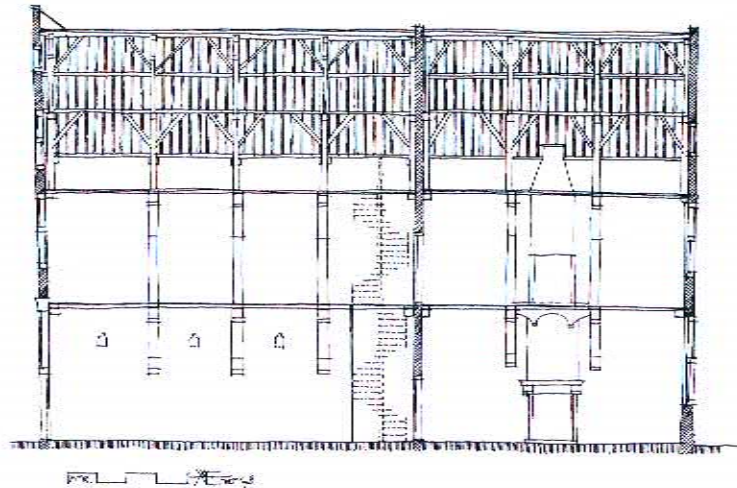
ca. 1600 -derde bouwfase-

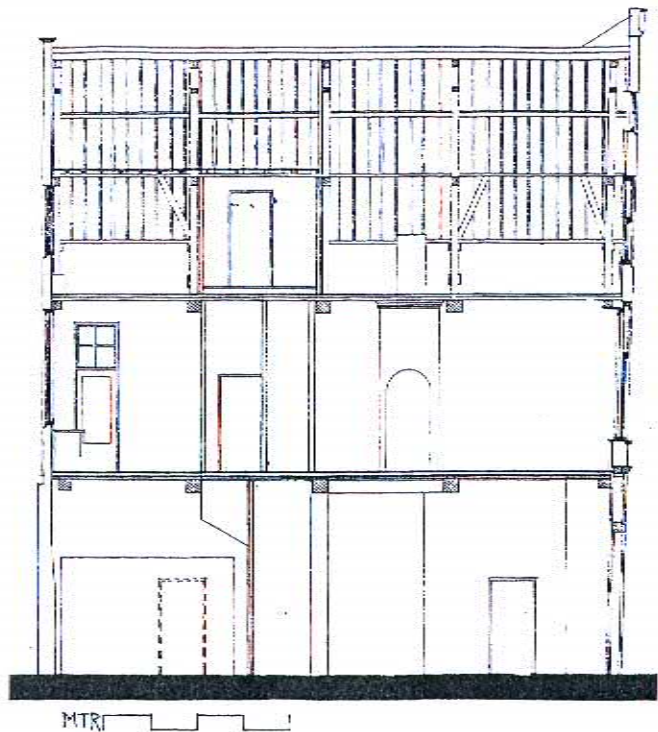
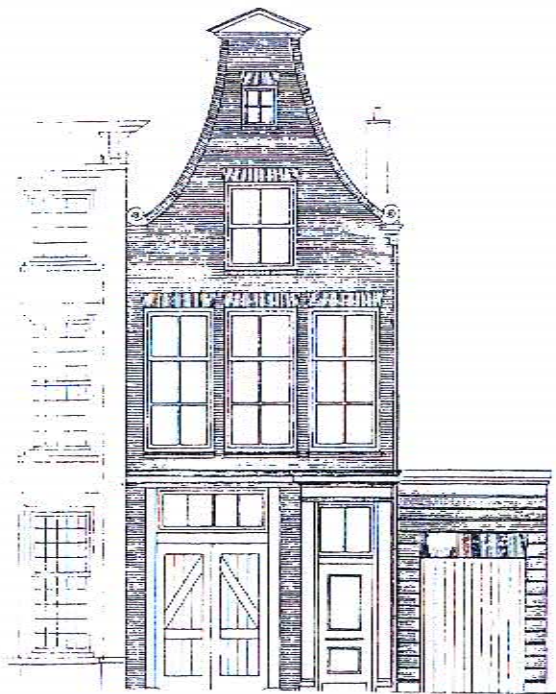
Over de voorgevel van dit huis is tot in de 17de eeuw, bij gebrek aan informatie, niets te zeggen. Bij de restauratie van dit huis in 1997, bleek dat achter de aanwezige gevel resten van een oudere gevel verborgen gingen. Deze oudere gevel is gebouwd in de vroege 17de eeuw en was uitgevoerd als trapgevel. In de bakstenen gevel waren speklagen van natuursteen verwerkt. De daksporen van de 16de eeuwse kap zijn vervangen. Gelijker tijd is de kapconstructie versterkt door een gebint, een zogenaamde spruit, toe te voegen op de oude schaargebinten. Als zodanig bestaat de kap nog steeds.

Het 'houtskelet van Wijnstraat 58/60 zoals dit rond 1500 is gebouwd en nog steeds grotendeels aanwezig. De (niet getekende) gemetselde muren hadden nauwelijks of geen constructieve functie. Het houten skelet was praktisch zelfdragend. Tekening: auteur - 1998.

Plattegrond (boven) en doorsnede over Wijnstraat 58/60 na de (her)bouw rond 1500 (Wijnstraat = links). Het voorhuis bestaat nog grotendeels. Het achterhuis is rond 1900 afgebroken. Tekening: auteur - 1997.

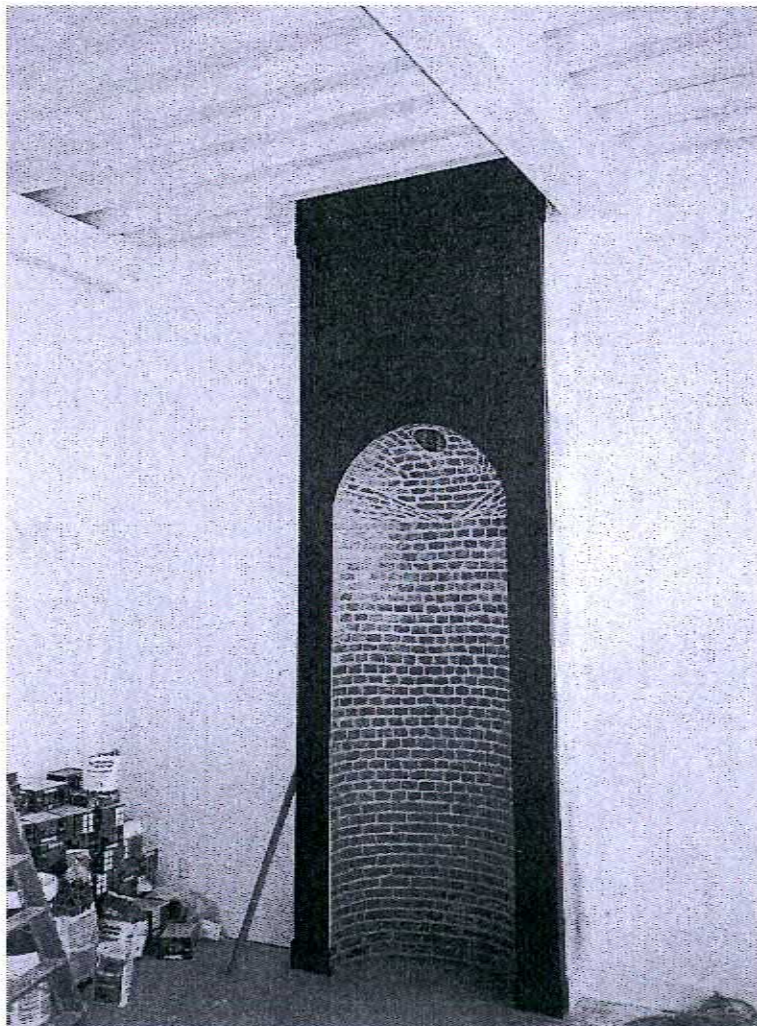

Restauratie plan
Wijnstraat 58/60
voorgevel en
doorsnede
(Wijnstraat =
rechts).
Tekening:
Architectenburo
Piet Onderwater
- 1993/97.

ca. 1700 -vierde bouwfase-
Honderd jaar na de bouw is de
trapgevel inmiddels ouderwets.
Er wordt besloten tot een volle-
dige vernieuwing. Deze nog be-

staande voorgevel is uitgevoerd
als een bakstenen klok- of hals-
gevel. Door de topbekroning als
een zandstenen fronton uit te
voeren voegt men een snuffe van

de modieuze classicistische
bouwstijl toe aan het huis.
De gevels zijn uitgevoerd in don-
kerrode bakstenen in vechtfor-
maat⁷, een voor die tijd in Dor-
drecht betrekkelijk nieuwe
baksteen.

Kachelnis op de
eerste verdie-
ping. Half rond
gemetselde nis
waarin een
hoge ijzeren
kolomkachel
geplaatst werd.
Waarschijnlijk
gemaakt in op-
dracht van
J. Wensch rond
1870. Foto: coll.
Monumenten-
zorg - 1998.

ca. 1800 -vijfde bouwfase-
Over bebouwing op het erf direct
langs de Mattensteiger, rechts
naast Wijnstraat 58/60, is tot ca.
1800 niets bekend. Was dit een
smal huis aan de Wijnstraat, of
waren het kleine huisjes - kam-
eren- aan de Mattensteiger? Het
is onduidelijk.

Rond 1800 is de nog aanwezige
muur langs de mattensteiger als
tuinmuur opgemetseld. Het erf,
evenals het huis Wijnstraat 58/
60 behoorden bij het grote huis
Wijnstraat 56. Dit huis gebouwd
in de 18de eeuw was in bezit van
de familie Van Den Brandeler,
een oude Dordtse familie. Het
huis Wijnstraat 58/60 was als
stal en woning voor de koetsier
in gebruik. Het erf langs de Mat-
tensteiger verbond de Wijnstraat
met de tuin achter de huizen.⁸
De gevel van de tuinmuur aan de
Wijnstraat is als bossagewerk
zorgvuldig gemetseld met don-
kerrode steen in vechtformaat en
in kruisverband. Hierin is een
half-rond getoogde poort opge-
nomen.

ca. 1900 -zesde bouwfase-

Rond 1870 wordt het huis gekocht door huisschilder J. Wensch⁹ welke op de begane grond zijn schildersbedrijf vestigt en met zijn gezin op de verdiepingen gaat wonen.

Hiervoor wordt het huis van een nieuwe onderpui voorzien. Hierin zijn een grote poort voor de schilderswerkplaats en een entree voor de woning opgenomen. De gang achter de entree wordt rijkelijk gedecoreerd met geornamenteerd stucwerk op wanden en plafond. Tussen de middeleeuwse vloeren en muren wordt de woning op de verdiepingen geheel nieuw ingericht. Mogelijk was het huis voor de familie Wensch te groot, of te duur in onderhoud, hoe dan ook kort na 1900 is het middeleeuwse achterhuis geheel afgebroken. Hierdoor werd de muur tussen voor- en achterhuis, de brandmuur, achtergevel.

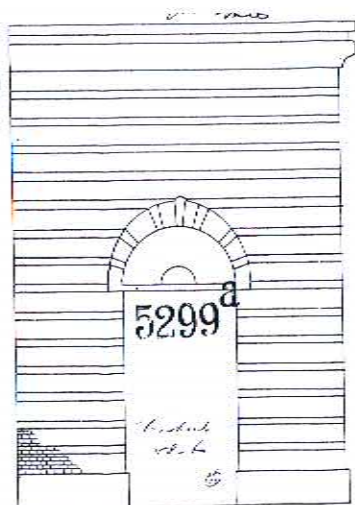
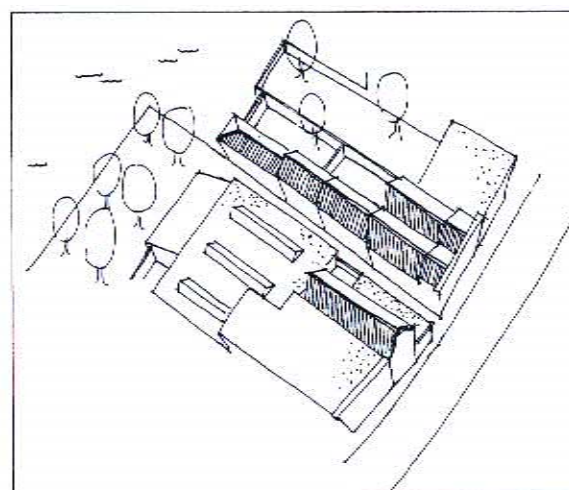
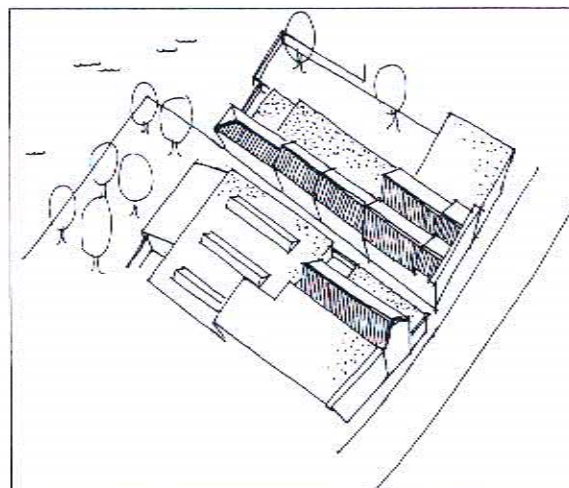
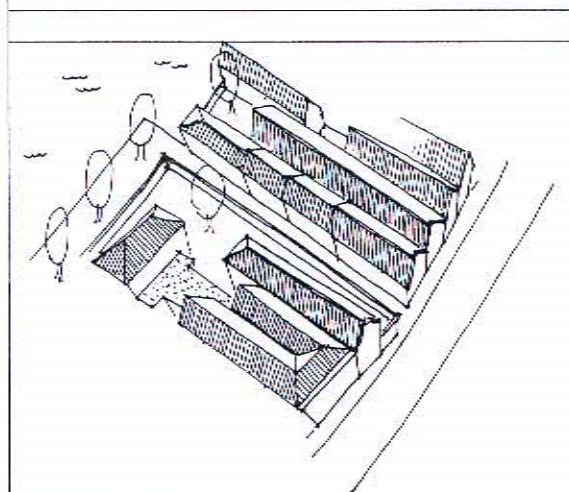
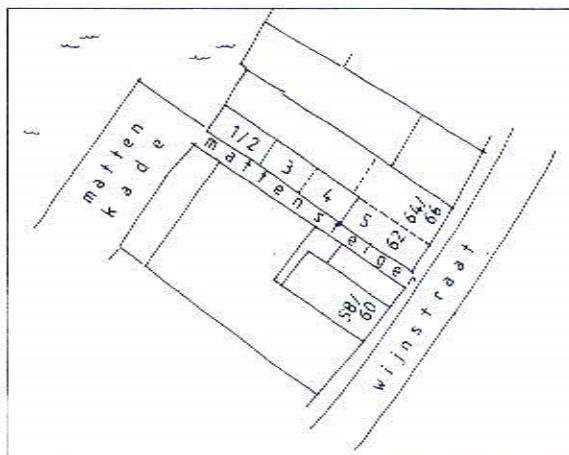
20ste eeuw -verval-

In 1925 wordt het erf rechts naast het huis langs de Mattensteiger bebouwd en als bananepakhuis in gebruik genomen door de heer Kalkoene uit Rotterdam.¹⁰

De poort in de gevel aan de Wijnstraat is hierbij verbreed en verhoogd.

In de tuin achter het huis verrijst na 1931 een grote drukkerij behorende bij het huis Wijnstraat 56.

Aan Wijnstraat 58/60 vinden in de 20ste eeuw geen grote verbouwingen meer plaats. Behoorlijk onderhoud vindt evenmin plaats waardoor de bouwkundige toestand achteruit loopt. Het pand raakt in zo'n slechte toestand dat het slechts met een ingrijpende, kostbare restauratie is te redden. Pogingen hiertoe mislukken aanvankelijk.

Afbeelding boven: tuinmuur rechts naast Wijnstraat 58/60. De poort met half rond getoogd bovenlicht van ca. 1800, wijzigt in 1925 in een dubbele deur.

Tekening: archief bouw en woningtoezicht Dordrecht.

Afbeeldingen rechts van boven naar beneden:

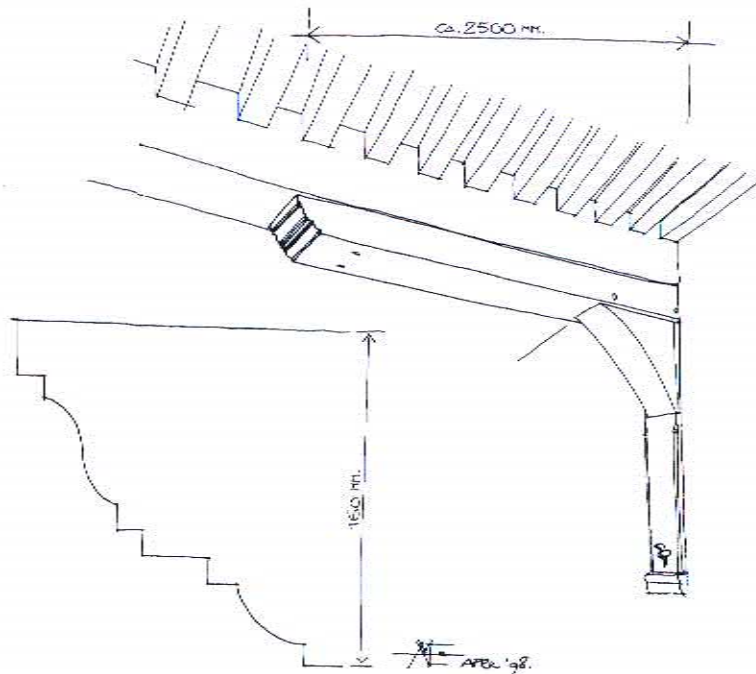
- Plattegrond huidige situatie rond de Mattensteiger.
- Vogelvlucht situatie rond Mattensteiger in 1800. Tuin van huis Wijnstraat 56 grijpt heen rond om Wijnstraat 58/60.
- Situatie in 1950. Wijnstraat 58/60 is ingekort. Drukkerij + pakhuis in tuin Wijnstraat 56. Wijnstraat 64/66 op verdiepingen sterk ingekort en achter een nieuwe gevel gebracht met Wijnstraat 62.
- Situatie na restauratie in 1998. Wijnstraat 64/66 tot op maaiveld ingekort.

Tekeningen: auteur - 1998.

Afbeelding linksboven: Wijnstraat 62-66 voorgevel in 1962. Foto: coll. monumentenzorg.

Afbeelding rechtsboven: korbeelstel onder moerbalk in Wijnstraat 64/66. Het opvallend lange sleutelstuk heeft een in renaissance stijl uitgevoerde kroonlijst beëindiging. De datering is rond 1600. Tekening: auteur - 1998.

we gevel gebracht en op straatnivo met elkaar verbonden. De verdiepingen bleven gescheiden en apart bewoond.

Over de verschijningsvorm van deze huizen uit die periode is niets te zeggen.

Wijnstraat 62-66 (Mattensteiger 5)

Achter de brede lijstgevel van het huis Wijnstraat 62-66, rechts van de Mattensteiger, bevinden zich vanouds twee zelfstandige huizen. Een ondiep huis op de hoek (links) en een zeer diep huis, tot op de kade van de haven, ernaast (rechts). Rond 1875 zijn deze huizen achter één nieu-

Oudste bouwsporen

Zo betrekkelijk eenvoudig als de bouwgeschiedenis van Wijnstraat 58/60 zich liet reconstrueren, zo moeilijk is dat bij deze panden. De geschiedenis ervan gaat zeer ver terug, zoals eerder beschreven zijn de zijmuren opgebouwd met kloostermoppen welke waarschijnlijk uit de late 14de eeuw dateren. "

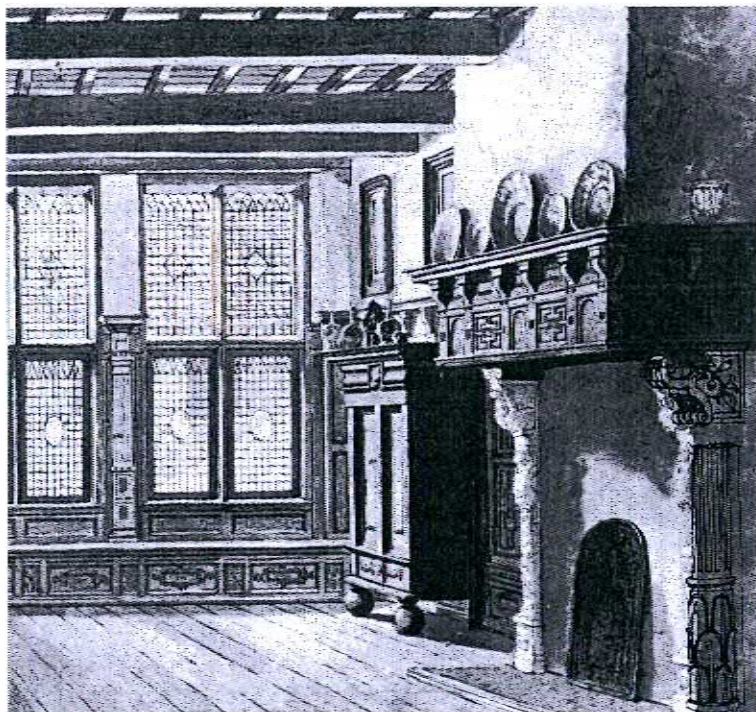
17de eeuw

-een aanzienlijk huis-

Omstreeks 1600 is Wijnstraat 64/66 ingrijpend verbouwd. Wellicht, evenals bij Wijnstraat 58/60 naar aanleiding van een noodzakelijke verhoging van het huis vanwege wateroverlast. De verdiepingvloeren zijn uitgevoerd als moer- en kinderbinten in eikenhout en voorzien van korbeelstellen onder de moerbalken. Deze zijn uitgevoerd met een opvallend lang sleutelstuk en een z.g. kroonlijst beëindiging.

Het huis is bij deze verbouwing voorzien van een stenen overwelfde kelder direct achter de voorgevel. Dit is opvallend omdat in dit buitendijks gelegen deel van Dordrecht, kelders, welke nooit geheel waterdicht waren, bij hoog water volliepen. Deze kelder is waarschijnlijk daarom ook weinig gebruikt en snel in onbruik geraakt, de ingang is afgedekt met een zware, gehalveerde, hardstenen grafzerk. Nog voordat de kelder definitief werd afgesloten heeft men deze nog wel gebruikt om resten van een in renaissance-stijl uitgevoerde schouwpartij, wellicht uit het huis afkomstig,

Stijlkamer pastorie oud-katholieke gemeente a/d Voorstraat. Tekening: J. Rutten, 1842. Deze (niet meer bestaande kamer) bezat een schouw met natuurstenen wanden. Hierin getekend (rechtsonder) de in Wijnstraat 64/66 gevonden schouwvang onderdelen in de vorm van een zuil (pilaster) en een kraagsteen in gobertangesteent. Datering: rond 1600. Bewerking tekening: auteur - 1998.

hierin te dumpen. Hieruit is te concluderen dat het huis in de 17de eeuw rijkelijk was uitgevoerd.

1875 - Het Fortuin -

In opdracht van de familie Van Overbeek, vindt na 1875 een ingrijpende verbouwing plaats. Achter een brede lijstgevel worden op straatnivo beide huizen samengevoegd t.b.v. de Azijnmakerij 'Het Fortuin' van de heer J.G. van Overbeek.¹²

Op de verdiepingen blijven de huizen als vanouds gescheiden. In de eveneens nieuw opgemetselde zijgevel aan de Mattensteiger is de entree opgenomen voor de gelijktijd verbouwde linker bovenwoning.

Dit huis wordt bewoond door G. van Overbeek welke in goud en zilver handelt.

Wellicht uit bezuinigingsoverwegingen zijn in de zijgevel twee oude, 18de eeuwse, schuifraamvensters herplaatst.

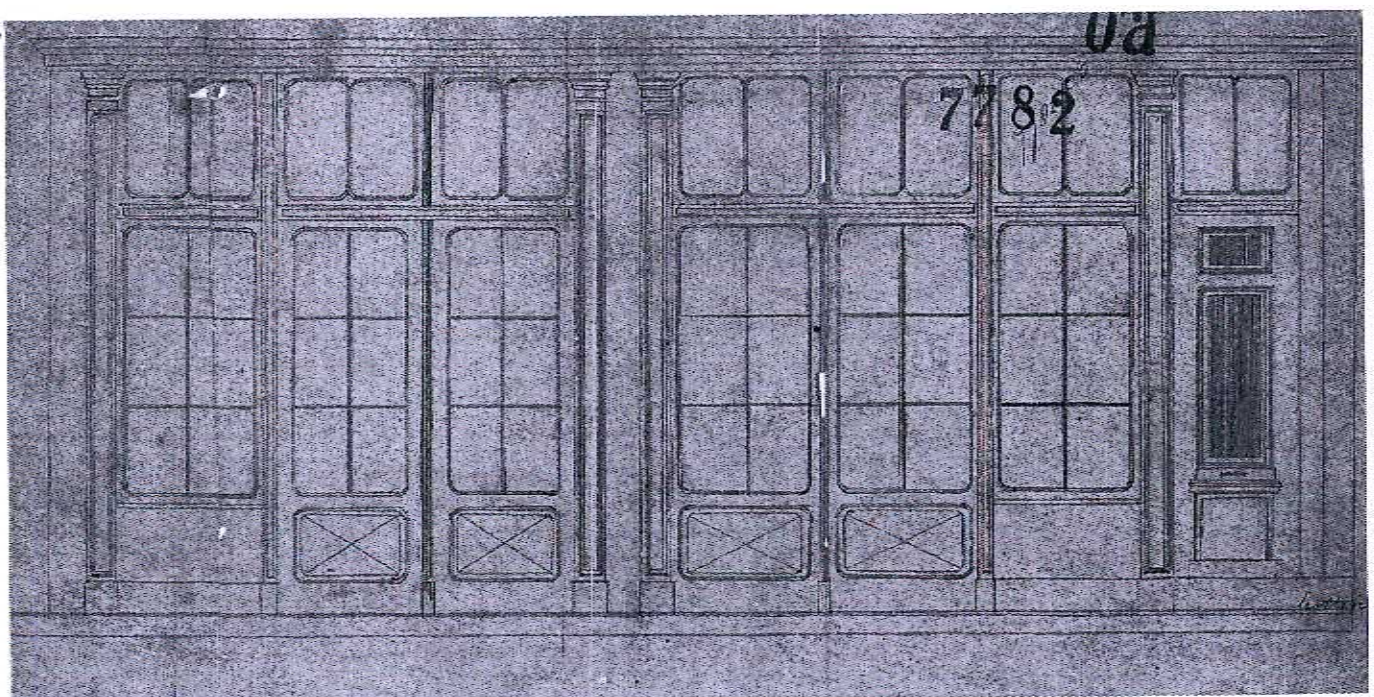
Om met minimale middelen een gewenst ideaal resultaat in de voorgevel te bereiken heeft men enkele ingrepen moeten doen. Om de vensters harmonieus in de nieuwe gevel op te nemen, heeft men de daken van beide huizen, welke niet zijn gewijzigd, achter de voorgevel 'opge-licht', waardoor de vensters recht boven elkaar geplaatst konden worden. De ongelijke breedte van beide bestaande huizen, maakte het echter onmogelijk de vensters ook in de breedte op gelijke afstanden te plaatsen, de muurdammen zijn hierdoor niet allen van gelijke maat.

In de volledig houten onderpui van de voorgevel is de scheidingsmuur tussen beide huizen zichtbaar. Ter rechterzijde is een entree voor de rechter bovenwoning opgenomen. Deze zeer grote woning, welke eveneens ingrijpend is verbouwd, wordt aan meerdere personen verhuurd. Rond 1900 wonen hier 11 personen, evenals in de huisjes aan de Mattensteiger vooral arbeiders en schippers.

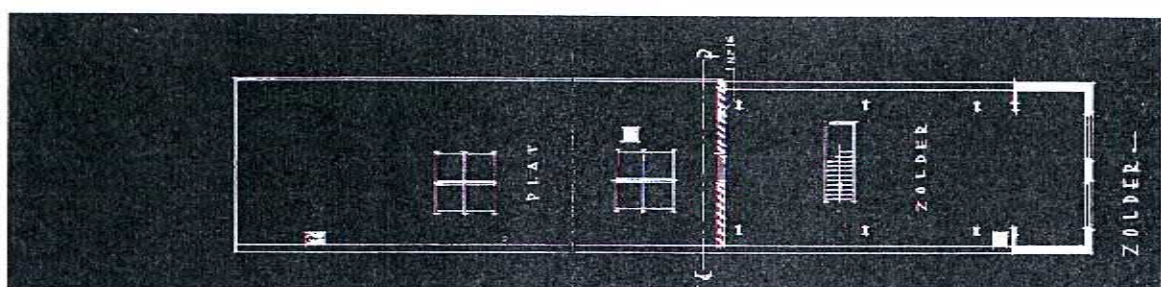
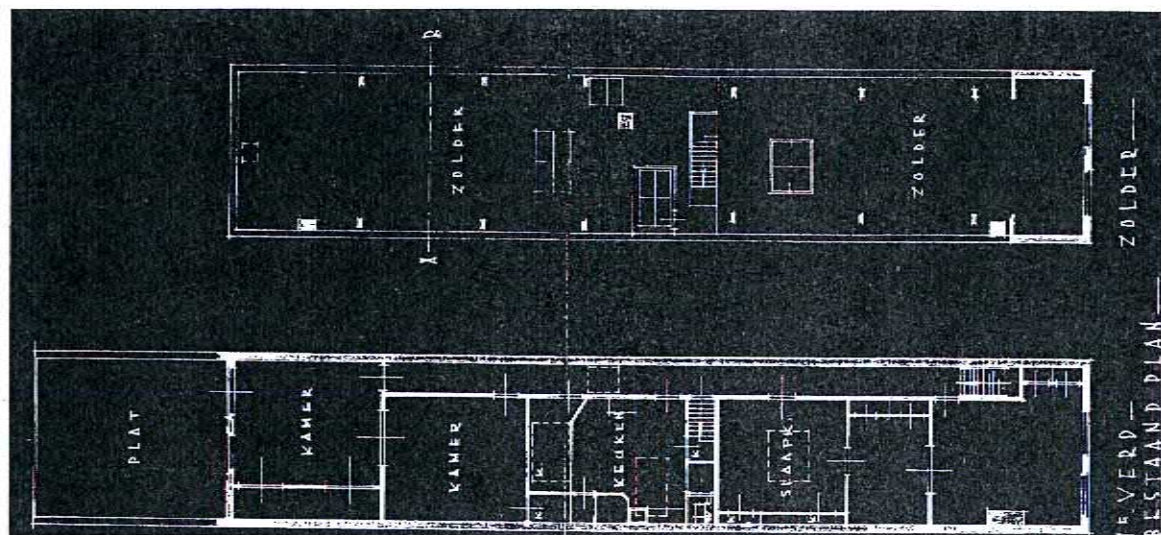
Afbeelding boven: restauratieplan voorgevel Wijnstraat 62-66. Aan de hand van de ontwerp-tekening en aanwezige sporen is de onderpui bij de restauratie in 1997 gereconstrueerd. Tekening: Architectenburo Piet Onderwater - 1993/97.

Afbeelding onder: anonieme ontwerp-tekening uit 1875 voor de onderpui van Wijnstraat 62-66. Tekening: archief Bouw en woningtoezicht Dordrecht.

Verbouwingsplan Wijnstraat 64/66 uit 1946. Boven: zolder en eerste verdieping bestaande toestand. Onder: zolder na verbouwing waarbij de kap sterk is ingekort. Bij de restauratieverbouwing in 1997/98 is deze gevel tot op maaiveld als achtergevel doorgezet. Tekening: archief Bouw en woningtoezicht Dordrecht.

Verval

De azijnmakerij blijkt geen Fortuin waard te zijn en Van Overbeek vertrekt uit de panden. Waarna ook deze huizen gaan delen in de neergang van de ooit zo rijke Wijnstraat. Slechts als pakhuizen, of anderszins marginaal gebruik, vinden de panden op straatniveau nog emplooi. De bovenwoningen blijven verhuurd. De kapverdieping van de rechterwoning wordt na 1946 sterk ingekort en van een nieuwe achtergevel voorzien.²³ Gebrek aan voldoende onderhoud is er ook hier de oorzaak van dat de huizen in een neergaande spiraal terecht komen, waardoor alleen een ingrijpende restauratie nog uitkomst kan bieden.

De ommekeer - Restauratie en herbestemming

In de jaren tachtig worden alle, dan in zeer vervallen staat verkeerende, panden door de gemeente Dordrecht aangekocht met de bedoeling deze te laten herstel-

len en te verbouwen tot woningen. Uiteindelijk, nadat diverse pogingen tot uitvoering van deze plannen niet van de grond kwamen, zijn de panden met verbeterplicht verkocht aan een particuliere woningontwikkelaar. Na een intensieve voorbereiding, de opgave was beslist niet eenvoudig, is in 1996 gestart met de volledige restauratie en verbouwing tot woningen van alle panden.²⁴

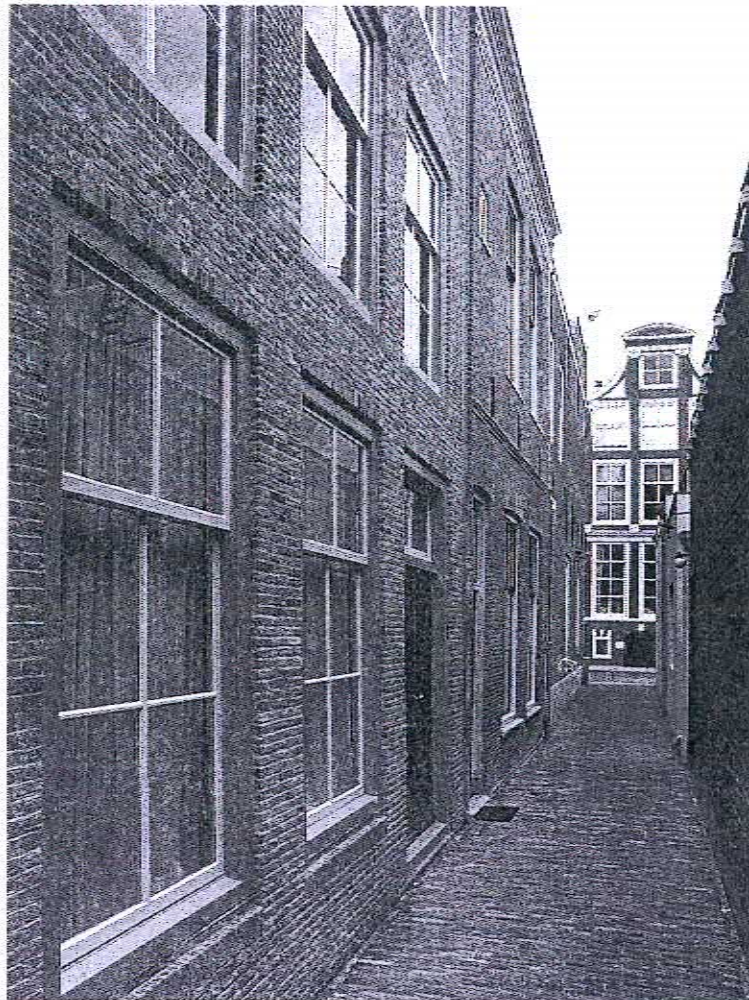
Uitgangspunt voor de restauratie was het inbouwen van woningen in de monumenten, zonder dat er aan de aanwezige historische waarden afbreuk mocht worden gedaan. Vanwege de kleine maat van de huizen Mattensteiger 3 en 4 zijn deze, zonder de oorspronkelijke eigenheid ervan aan te tasten, samengevoegd tot één woning. Vanwege de grote maat is het huis Wijnstraat 64/66, welk oorspronkelijk tot op de kade van de Wijnhaven doorliep, ingekort tot op de in 1946 gemaakte, en ge-

handhaafde achtergevel. De huizen Wijnstraat 58/60 en Mattensteiger 5/Wijnstraat 62 zijn niet wezenlijk gewijzigd. Vanwege de bijzonder slechte bouwkundige toestand van alle panden, is het noodzakelijk gebleken zeer veel onderdelen te herstellen of vernieuwen. Naast de ingebouwde eigentijdse woningen met de daarbij behorende voorzieningen, zijn echter veel van de eerder in dit artikel genoemde historische bouwonderdelen, al dan niet hersteld of vernieuwd, nog steeds aanwezig in de panden. Zichtbaar, of onzichtbaar achter plafonds of wanden. Met deze restauratie is er een eind gekomen aan vele jaren van verval en is er weer een hoofdstuk toegevoegd aan de rijke 600 jarige geschiedenis van deze Dordtse huizen aan Wijnstraat en Mattensteiger.

Albert van Engelenhoven

Noten;

- 1; H.Sarfatie 'Verborgene Steden' Stadsarcheologie in Nederland, 1990 Blz. 102 e.v. Dordrecht van streekdorp tot eerste stad van Holland..
- 2; M.van Baarsel Van Aardappelmarkt tot Zwijndrechts veerhoofd - 1992. Blz. 74.
- 3; Idem 2. Blz. 74; Mattensteiger - De oudste naam van deze steiger aan de Wijnstraat is borchchaerts steghert, naar Borchchaert of Burchgaert die groet, schepen rond 1410 en eigenaar van drie huizen/erven ten zuiden van de steiger...
- 4; Informatie afkomstig uit de *Aanwijzende tafel der grondeigenaren en gebouwde vaste eigendommen in 1832*. En de *Adressenboeken van 1854 en 1885* zoals aanwezig in het Stadsarchief Dordrecht.
- 5; Baksteenformaat is; (lxbxh) ca. 220x110x55 mm. 10 lagen is 600 mm.
- 6; De muren zijn gemetseld in baksteen van drieling formaat; (lxbxh) ca.180x90x45 mm.
- 7; Vechtformaat is (lxbxh) ca. 220 x 110 x 40.
- 8; Informatie afkomstig uit de *Aanwijzende tafel...* (zie 4)
9. Informatie afkomstig uit het *Adressenboek van Dordrecht*.
10. Informatie afkomstig van *Archief Bouw en Woningtoezicht Dordrecht*.
11. Muren gemetseld in kloostermoppen, formaat; ca. 240x120x60. Hierin sporen van kaarsnissen gelijk model als bij Wijnstraat 58/60.
12. zie 9.
13. zie 10.
14. Mattensteiger 1/2 is hierbij niet betrokken.
Restauratie en verbouwing van Mattensteiger 3/4, Wijnstraat 58/60, Mattensteiger 5-Wijnstraat 62 en Wijnstraat 64/66 in opdracht van; Pronet Projectontwikkeling, Dordrecht. Plannen en voorbereiding door; Architectenburo Piet Onderwater, Rijnsburg. Uitvoering door R.N.O.Bouw Hendrik Ido Ambacht. Begeleiding door; Monumentenzorg, Dordrecht. uitvoering; 1996-1998.

Mattensteiger 3,4 en 5 na restauratie.
Foto:
Ad Molendijk - 1998.

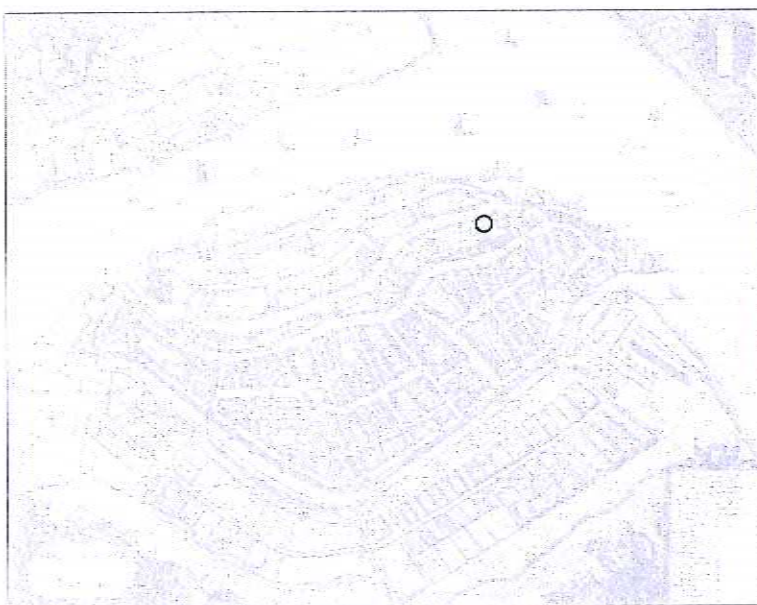

Wijnstraat 58/60 na restauratie.
Foto:
Ad Molendijk - 1998.

Wijnstraat 62-66
(Mattensteiger
5) na restaura-
tie. Foto:
Ad Molendijk -
1998.

Dordrecht in 1649
door Joan Blaeu.
(Uitgave:
Janssonius-1657)
In de cirkel 'De
Mattensteiger'

Colofon

Dordtse Huizen is een uitgave van Stads-
ontwikkeling Dordrecht, Afd. Ruimtelijk
Beheer, Taakgroep Monumentenzorg,
Postbus 360, 3300 AJ Dordrecht.
Redactie: Albert van Engelenhoven,
Tel. (078) 639 65 45

Deze uitgave wordt toegezonden aan
belanghebbenden en geïnteresseerden.
U kunt kosteloos een exemplaar aanvragen
of een abonnement nemen.
Bel hiervoor: (078) 639 68 53 of 639 61 38.
Losse exemplaren zijn eveneens verkrijg-
baar in de hal van het Stadskantoor,
Spuiboulevard 300, 3311 GR Dordrecht.

Druk: Stadsdrukkerij Dordrecht. Gedrukt
op chloorvrij gebleekt papier, dus minder
milieubelastend. Oplage: 1000 exemplaren.